

Insatser för att motverka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck

Uppdrag till samtliga länsstyrelser

Förord

Länsstyrelsen Östergötland har haft ansvaret för att samordna slutrapporten av länsstyrelsernas uppdrag att främja och lämna stöd till insatser för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Denna rapport ger en övergripande bild av det arbete som bedrivs av länsstyrelserna i landet.

Sedan år 2004 har länsstyrelserna arbetat för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck på regional nivå. Länsstyrelserna har haft en viktig funktion för såväl lokal som regional samverkan och utveckling inom området. Länsstyrelsernas fleråriga arbete har medfört en ökad kunskap- och kompetensutveckling om hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelserna ser arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som ett mycket viktigt och prioriterat arbete för ett jämställt samhälle fritt från våld för alla.

Elisabeth Nilsson
Landshövding

Juno Blom
Utvecklingsledare
Enheten för social hållbarhet

Innehållsförteckning

FÖRORD	2
SAMMANFATTNING	5
FÖRSLAG	6
1. INLEDNING	8
LÄNSSTYRELSEN ÖSTERGÖTLANDS UPPDRAG INOM OMRÅDET	8
UNDERLAGET TILL RAPPORTEN	8
RAPPORTENS DISPOSITION	8
JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHET OCH NATIONELL STRATEGI	9
<i>Jämställdhetsmyndighet och nationella uppdrag</i>	9
<i>Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor</i>	9
2. ORGANISATION, PERSONAL OCH KOMPETENS	10
REGIONALA OCH LOKALA STRUKTURER	10
STRUKTURER FÖR ATT FÖLJA UPP PROJEKT OCH EGENINITIERADE INSATSER	10
BEHOV AV YTTERLIGARE KUNSKAP INOM LÄNSSTYRELSENA	11
3. RESURSER OCH EKONOMI	12
4. OM PROJEKT	13
BEDÖMNINGEN AV PROJEKT	13
BESKRIVNING AV PROJEKT SOM BEVILJATS MEDEL	13
5. EGENINITIERADE INSATSER	14
BESKRIVNING AV EGENINITIERADE UTBILDNINGSSINSATSER	14
BESKRIVNING AV ANDRA EGENINITIERADE INSATSER	14
6. IMPLEMENTERING OCH UPPFÖLJNING AV PROJEKT	15
IMPLEMENTERING	15
RESULTAT AV UPPFÖLJNINGAR OCH UTVÄRDERINGAR	15
BESKRIVNING AV VAD SOM INTE HAR FUNGERAT I PROJEKT	15
SYNPUNKTER PÅ REGERINGSUPPDRAGETS FORM	15
MÖJLIGHETER RESPEKTIVE SVÅRIGHETER ATT BEDÖMA RESULTAT AV PROJEKT	16
<i>Möjligheter</i>	16
<i>Svårigheter</i>	16
MÖJLIGHETER RESPEKTIVE SVÅRIGHETER ATT BEDÖMA RESULTAT AV EGENINITIERADE INSATSER	16
<i>Möjligheter</i>	16
<i>Svårigheter</i>	17
FRAMGÅNGSFAKTORER FÖR ATT PROJEKT SKA NÅ SINA UPPSATTA MÅL	17
7. KARTLÄGGNINGAR AV UTSATTHET	18
BESKRIVNING AV DE KARTLÄGGNINGAR AV UTSATTHET SOM HAR GENOMFÖRTS OCH RESULTATEN AV DEM	18
REDOVISNING AV PLANER PÅ ATT GENOMFÖRA KARTLÄGGNINGAR SAMT NÄR OCH HUR	18
8. CHEFER OCH POLITIKER	19

FÖRANKRING HOS CHEFER OCH/ELLER POLITIKER PÅ LOKAL NIVÅ	19
INTRESSE FÖR OMRÅDET OCH GODA ERFARENHETER AV ENGAGEMANG/ANSVARSTAGANDE	19
<i>Intresse för området</i>	19
<i>Goda erfarenheter av engagemang/ansvarstagande</i>	19
BESKRIVNING AV SÄRSKILDA SATSNINGAR FÖR ATT NÅ DESSA MÅLGRUPPER	20
SVÅRIGHETER MED ATT NÅ CHEFER OCH POLITIKER	20
9. DET FORTSATTA ARBETET	21
SÄRSKILT VIKTIGA SATSNINGAR I FORTSÄTTNINGEN FÖR ATT UTVECKLA ARBETET	21
ÖNSKEMÅL, FÖRHOPNINGAR OCH FARHÅGOR OM UPPDRAGET SKULLE FÖRLÄNGAS ..	22
10. BESKRIVNING AV PROJEKT	24
11. AVSLUTANDE REFLEKTIONER OCH FÖRSLAG	28
FÖRSLAG	31
REFERENSER	32
BILAGOR	33
BILAGA 1. ENKÄT TILL LÄNSSTYRELSENA	33
BILAGA 2. EKONOMISKA REDOVISNINGAR FRÅN LÄNSSTYRELSENA	34

Sammanfattning

Länsstyrelserna har sedan 2004 bedrivit ett aktivt arbete på uppdrag av regeringen för att motverka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck genom att bland annat fördela medel till projekt och genomföra egna insatser. Länsstyrelsen Östergötland har dessutom ett motsvarande uppdrag för att främja och lämna stöd till nationella och länsövergripande insatser. I denna rapport redovisas länsstyrelsernas arbete med uppdraget 2016.

Under senare år har det länsstyrelsegemensamma arbetet strukturerats, samordnats och utvecklats. Länsstyrelsernas arbete bidrar till att kunskapsnivån i landet ökar och blir mer likvärdig. Länsstyrelserna har med sin regionala och lokala förankring en lång erfarenhet och god förmåga att nå ut till kommunerna i landet. Länsstyrelserna har en etablerad samordnarroll och har en god kännedom om utvecklingen och förutsättningarna i respektive län.

Länsstyrelserna ser det som nödvändigt att mer långsiktiga satsningar utvecklas när det gäller länsstyrelsernas arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. För att detta ska kunna ske måste adekvata resurser avsättas. Långsiktiga satsningar och strukturerat arbete över tid är en nödvändighet för att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas och bli mer likvärdigt i olika myndigheter, t.ex. kommunernas socialtjänst, skola och i landets alla län.

Det faktum att utvecklingsmedel bara beviljas för ett år försvårar långsiktigt arbete och implementering i ordinarie verksamhet för såväl idéburna organisationer som kommuner och andra myndigheter, vilket har påtalats återkommande i rapporter till regeringen.

Länsstyrelserna menar vidare att kunskap hos yrkesverksamma är en förutsättning för att hedersrelaterat våld och förtryck ska synliggöras, förebyggas och för att de som är utsatta ska få det stöd och det skydd som de behöver.

När det gäller utbildningsinsatserna behövs vidare både fortsatt kontinuerlig grundkunskap men också spetskompetensutbildning anpassad efter särskilda yrkesgrupper. Det finns även, menar länsstyrelserna, behov av att utveckla arbetet för att nå ut till chefer och politiker på kommunal nivå – som kan främja att det tas ansvar för att utveckla det lokala arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet riktat till politiker och chefer har förbättrats under senare år, men är fortsatt ett viktigt utvecklingsområde. Om chefer och politiker tar ansvar för detta område, tillsätter resurser etc. ökar också kvaliteten i myndigheternas arbete.

Flera länsstyrelser tar upp att det under senaste åren skett en positiv utveckling när det gäller kunskapsnivån i flera kommuner och myndigheter. Samtliga länsstyrelser har även särskilda regionala nätverk för att stärka arbetet inom hela området mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta har bidragit till en positiv utveckling och stärkt arbetet inom flera län. Det finns goda exempel på samverkan inom ramen för flera av länsstyrelsernas uppdrag, och det är viktigt att samverkan fortsätter att utvecklas mellan till exempel länsstyrelserna, mellan nationella myndigheter samt mellan myndigheter och idéburna organisationer.

Länsstyrelserna tar även upp behov av utbildning och kunskap kring barnäktenskap och tvångsäktenskap samt förebyggande arbete. Områden som länsstyrelserna anser är i behov av fler satsningar är till exempel ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck inom skola, förskola, hälso- och sjukvård, på Hem för vård eller boende (HVB) för ensamkommande barn, gode män, asylboenden och inom Svenska för invandrare (Sfi). Hbtq-personers utsatthet är också ett område som behöver belysas mer.

Arbetet med att sprida kunskap om nytt material m.m. har förbättrats under senare år. Goda exempel finns i form av samverkan mellan Länsstyrelsen Östergötland och övriga länsstyrelser i kompetensstödet samt arbete med webbutbildning mellan Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Socialstyrelsen och länsstyrelserna. En grundläggande webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck har även tagits fram av Länsstyrelsen Östergötland i samarbete med Migrationsverket.

Länsstyrelserna påpekar även att det förebyggande arbetet samt arbetet med våldsprevention med målgruppen pojkar och män är ytterligare exempel på framtida behov av satsningar. Dessutom behöver arbetet integreras i ordinarie verksamheter i större utsträckning.

För att kunna uppnå delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är ett utvecklingsområde att än mer arbeta förebyggande så att det leder till minskad förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck. Detta kräver att nya resurser tillförs. Det finns flera exempel på förebyggande projekt som beviljats medel av länsstyrelserna. Det är viktigt att de metoder som visar sig vara framgångsrika och positiva sprids till alla länsstyrelser och vidare till kommunerna så att det blir ett enhetligt arbete över landet. Länsstyrelserna menar att det finns behov av att forskning och utvärdering genomförs av arbetssätt och metoder.

Länsstyrelserna är mycket positivt inställda till den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor som även omfattar arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som gäller från och med den 1 januari 2017. En nationell strategi kan ytterligare stärka arbetet och främja samordningen mellan myndigheter och bidra till ett långsiktigt och strukturerat arbete samt uppföljning på såväl nationell nivå som på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen är i den nationella strategin utpekade som en central och viktig regional aktör. Inte minst har länsstyrelserna en viktig roll när det gäller att förankra delar av den nationella strategin från nationell nivå, via regional nivå och ner till lokal nivå. Det är ett mycket viktigt arbete för att strategin ska kunna nå ut och få genomslag i praktiken. Länsstyrelserna anser dock att förutsättningen för att den nationella strategin ska få effekt är att länsstyrelserna erhåller tillräckliga medel och resurser för att fortsätta bedriva och utöka det arbete som länsstyrelserna bedrivit inom hela området mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Förslag

- Länsstyrelserna ser fortsatt behov av uppdrag som främjar långsiktighet, kontinuitet och kvalitet i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdragen ska ske i enlighet med den nationella strategin.
- Länsstyrelserna anser det nödvändigt att det även avsätts adekvata resurser för att ett sådant arbete ska kunna bedrivas.

- Utformningen och fördelningen av utvecklingsmedlen bör ses över liksom även långsiktigheten, de är idag endast ettåriga. Länsstyrelserna anser att en förutsättning för att bedriva ett långsiktigt arbete är att regeringen ger ett samlat flerårigt uppdrag inom området, inklusive resurser för hela den tiden istället för ettåriga uppdrag.

1. Inledning

Det uppdrag som redovisas i denna rapport syftar till att länsstyrelserna aktivt ska främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Under år 2016 skulle särskild prioritet ges till insatser för att främja användningen av verksamma förebyggande insatser.¹

Uppdraget omfattar att länsstyrelserna fördelar medel till regionala projekt och/eller genomför egeninitierade insatser. Länsstyrelsen Östergötland har utöver det regionala uppdraget ett motsvarande uppdrag på nationell nivå. I denna rapport görs en samordnad redovisning av uppdraget med syftet att ge en övergripande bild av genomförandet av uppdraget och av de insatser som har genomförts under 2016. Länsstyrelserna har haft detta uppdrag sedan 2004 och det har förlängts årsvis.

Samtliga länsstyrelser har även ett samordningsuppdrag som inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck samt ett kompetens- och metodstödsuppdrag. Sedan flera år samarbetar länsstyrelserna för att samordna insatserna.

Länsstyrelsen Östergötlands uppdrag inom området

Länsstyrelsen Östergötland har sedan 2005 haft nationella regeringsuppdrag som syftar till att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdragen har redovisats årligen till regeringen, de senaste rapporterna överlämnades i februari och mars 2016. Uppdragen har bland annat handlat om att:

- utveckla och sprida information till yrkesverksamma, ideellt verksamma, barn och unga samt vårdnadshavare
- öka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck hos bland annat yrkesverksamma
- ge råd och vägledning i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck

Detta har gjorts genom att till exempel utveckla och ansvara för ett nationellt kompetensteam, anordna och medverka i utbildningsinsatser, ge råd och vägledning i ärenden till yrkesverksamma och ideellt verksamma genom en stödtelefon, samordna nätverk för nationella myndigheter respektive för länsstyrelserna, fördela nationella projektmedel till myndigheter, kommuner och ideella organisationer, ta fram och sprida olika slags publikationer och informationsmaterial samt utveckla en webbplats.

Underlaget till rapporten

De uppgifter som redovisas i rapporten har framför allt samlats in genom en enkät till samtliga länsstyrelser (se bilaga). Samtliga länsstyrelser har besvarat enkäten. Länsstyrelsen Östergötland har besvarat två enkäter, en som gäller de regionala medlen och en som gäller de nationella medlen.

Rapportens disposition

Avsnitten 2-9 bygger på de enkätsvar som kommit in (se även bilaga för en översikt över vissa av enkätsvaren). I kapitel 10 finns kortfattade beskrivningar av ett antal projekt som fått medel. Rapportens sista avsnitt innehåller avslutande reflektioner och

---

¹ S2015/07973/RS

förslag. Därefter följer bilagor med enkäten och ekonomiska redovisningar från länsstyrelserna.

Jämställdhetsmyndighet och Nationell strategi

I detta avsnitt beskrivs kortfattat Jämställdhetsmyndigheten och den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor.

I november 2016 presenterade regeringen den jämställdhetspolitiska skrivelsen *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid samt en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*.²

Jämställdhetsmyndighet och nationella uppdrag

Den 1 januari 2018 kommer den nya Jämställdhetsmyndigheten att inrättas, den kommer att placeras i Göteborg och en organisationskommitté har tillsatts.³ Jämställdhetsmyndigheten ska bidra till en strategisk sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten ska ansvara för uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska målen.

Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor

I skrivelsen ingår en tioårig nationell strategi som omfattar mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.⁴ För att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra kommer regeringen särskilt att fokusera på förebyggande insatser. Regeringen har även beslutat om ett åtgärdsprogram inom området för åren 2017-2020.

---

² Regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

³ Dir.2016:108

⁴ Nationell strategi, Kap 5, i Skr. 2016/17:10

2. Organisation, personal och kompetens

Regionala och lokala strukturer

Alla länsstyrelserna har olika former av länsövergripande regionala samverkansgrupper. På flertalet länsstyrelser ingår arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck i dessa länsövergripande grupper. Vanligt förekommande är även att arbetet mot prostitution och människohandel ingår.

De övergripande samverkansgrupperna har lite olika utformning men representeras ofta av chefer eller andra strategiskt viktiga personer från bland annat hälso- och sjukvården, idéburna organisationer, kriminalvården, polisen, skolan, socialtjänsten, åklagare.

Några länsstyrelser har mer operativa övergripande samverkansgrupper inom kvinnofridsområdet.

Flera länsstyrelser har också särskilda mer stödjande resursteam eller spetskompetensgrupper bestående av yrkesverksamma från olika myndigheter och kommuner i länet. Syftet är att stärka och utveckla det lokala arbetet i länet.

Flera län samverkar även sedan flera år länsöverskridande kring sådana resursteam eller nätverk.

Det finns även några exempel på särskilda verksamheter⁵ som bedriver rådgivning, stöd, utbildning m.m. i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck på regional nivå.

När det gäller lokala strukturer för samverkan så finns det beskrivet exempel från samtliga län. Dessa befintliga samverkansstrukturer arbetar ofta med helheten mäns våld mot kvinnor, där även arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ingår. Det finns i några kommuner även personer och verksamheter som arbetar mer specifikt med hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns även samarbete mellan flera kommuner i många län, ofta mellan flera mindre kommuner eller mindre kommuner som arbetar tillsammans med en större kommun i närheten.

Strukturer för att följa upp projekt och egeninitierade insatser

Ungefär två tredjedelar av länsstyrelserna svarar att de har strukturer för att följa upp projekt och en lika stor andel att de har strukturer för att följa upp egeninitierade insatser.

Projekten följs upp genom exempelvis del- och slutrapporter, dialogmöten eller andra möten och spridningskonferenser eller seminarier. När det gäller de nationella medlen ställs krav på att projekten själva ska genomföra uppföljningar eller utvärderingar.

När det gäller egeninitierade insatser är det huvudsakligen utbildningsinsatser och konferenser som tas upp i svaren och dessa följs upp genom bland annat enkäter och dialog med berörda aktörer. Någon länsstyrelse nämner också att mål och aktiviteter följs upp i tertiäredovisningar och i årsredovisningen. När det gäller de nationella medlen har vissa egeninitierade insatser följts upp eller utvärderats och det finns en strävan att bygga upp rutiner för uppföljning.

---

⁵ T.ex. Origo i Stockholm

Behov av ytterligare kunskap inom länsstyrelserna

TVå tredjedelar av länsstyrelserna uppger att det finns behov av ytterligare kunskap inom länsstyrelserna. Flera av dem kommenterar att man har mycket kunskap i dagsläget men att det ständigt behöver fyllas på med ny kunskap inom olika områden.

3. Resurser och ekonomi

På frågan om man har tillräckligt med resurser för att genomföra uppdraget svarar cirka två tredjedelar av länsstyrelserna att de inte har det och en tredjedel att de har det.

13 länsstyrelser har utlyst projektmedel och 8 länsstyrelser har inte gjort det. En del länsstyrelser har helt fokuserat på egeninitierade insatser och inte utlyst och fördelat projektmedel. Det som framför allt anges som skäl för detta är att det gör det möjligt att prioritera satsningar utifrån bedömningar av vilka behov som finns och vilka områden som behöver utvecklas. Detta kan exempelvis handla om vilka målgrupper som insatserna ska riktas till.

Andra skäl som lyfts upp är att egna insatser ger större möjligheter till långsiktighet, till att göra strategiska insatser och satsningar som når så många som möjligt samt att detta också gör det möjligt att fullfölja och stärka förändringsprocesser som skapats inom ramen för tidigare projekt. Några länsstyrelser uppger också att det handlar om att medlen är begränsade eller att det inte är så stor efterfrågan på att ansöka om projektmedel.

Se bilaga för ekonomisk redovisning från länsstyrelserna.

4. Om projekt

Totalt inkom 80 ansökningar om projektmedel (varav elva om nationella medel) för 2016 och av dem beviljades 50 projektmedel (varav sex nationella).

Bedömningen av projekt

Det är 15 länsstyrelser som uppger att det finns tillräckligt tydliga riktlinjer som stöd för att bevilja projektmedlen och två har svarat att det inte gör det. Av de länsstyrelser som inte svarat ja eller nej på frågan har ett par kommenterat att de inte kan bedöma detta eftersom de inte har utlyst medel för 2016. Några länsstyrelser har också kommenterat att det är positivt att riktlinjerna är relativt generella eftersom det ger utrymme för att göra bedömningar och prioriteringar baserade på regionala förutsättningar och behov.

Av svaren framgår att bedömningarna av vilka projekt som ska beviljas medel bland annat grundas på eventuella prioriteringar som nämns i regleringsbrevet, kännedom om nationella/regionala/lokala behov, möjligheter till implementering i ordinarie verksamhet samt utifrån de tidigare insatser och projekt som genomförts. En utgångspunkt för de nationella medlen är bland annat vilka utvecklingsområden och behov som Länsstyrelsen Östergötland rapporterat om till regeringen i redovisningarna av regeringsuppdragen.

Beskrivning av projekt som beviljats medel

De aktörer som beviljats medel till projekt är framför allt socialtjänst, skola och ideella organisationer och de främsta målgrupperna som projekten ytterst är riktade till är utsatta barn och unga samt yrkesverksamma inom socialtjänst och skola. Inriktningen på de flesta projekten har varit kunskapshöjande insatser, förbyggande åtgärder och insatser till stöd för utsatta.

Av de 50 projekt som beviljades medel hade drygt 60 procent planer på implementering i ordinarie verksamhet.

5. Egeninitierade insatser

Beskrivning av egeninitierade utbildningsinsatser

Totalt har länsstyrelserna satsat medel på knappt 160 egeninitierade utbildningsinsatser. En stor majoritet⁶ av länsstyrelserna har haft följande målgrupper för utbildningsinsatserna yrkesverksamma inom:

- socialtjänst,
- skola,
- rättsväsende,
- chefer och politiker samt
- ideellt verksamma.

17 länsstyrelser har haft grundutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck och utbildning om könsstämpning av flickor och kvinnor. Tolv länsstyrelser har haft utbildningsinsatser som rört lagstiftningen om äktenskapstvång. De nationella egeninitierade utbildningsinsatserna har rört alla dessa tre teman.

Beskrivning av andra egeninitierade insatser

En egeninitierad insats, utöver utbildningsinsatser, som genomförts i många län har varit informationskampanjen mot barnäktenskap och tvångsäktenskap, som bland annat spridits genom information i livsmedelsbutiker samt på flygplatser och tågstationer under året. Kampanjen kommer även att genomföras i samarbete mellan länsstyrelserna i en ännu större omfattning under våren 2017. Medel har även bland annat använts till att ta fram trycksaker, administration och löner.

---

⁶ Mellan 16 och 20 länsstyrelser per målgrupp.

6. Implementering och uppföljning av projekt

Implementering

Av de projekt som beviljades medel under 2014 och 2015 bedöms ett drygt trettiotal ha implementerats i ordinarie verksamheter. Några länsstyrelser har kommenterat att det är svårt att bedöma om projekt har implementerats eller inte och en länsstyrelse att det finns svårigheter att mäta implementering av just utbildningsinsatser, som en del projekt handlar om. En länsstyrelse har påpekat att det i regel tar mer än ett år för att en insats ska kunna implementeras i ordinarie verksamhet.

Resultat av uppföljningar och utvärderingar

Majoriteten av länsstyrelserna följer upp projekten noga. En del genomför mindre muntliga och skriftliga uppföljningar. Flertalet gör systematiska utvärderingar och uppföljningar under projekttiden och efter projektet är slutfört. Några länsstyrelser har lagt uppdrag till en extern utvärderare. De flesta länsstyrelser har tagit fram rapporter med resultat av uppföljningar och utvärderingar. De flesta uppföljningar och utvärderingar gav ofta stöd till fortsatt satsning och vidareutveckling av det som projektet handlat om.

Delrapporter och slutrapporter utvärderas över lag. Projektens syfte och mål utvärderas mot uppsatta krav och mål. Flera länsstyrelser redovisar exempel på projekt och verksamheter som har utvärderats med positivt resultat och nu fortgår utan länsstyrelsernas stöd. Flera projekt är även implementerade i ordinarie verksamheter.

Beskrivning av vad som inte har fungerat i projekt

I beskrivningarna av vad som inte har fungerat nämns framför allt följande faktorer:

- hög personalomsättning
- sjukskrivningar
- organisationsförändringar

Annat som tas upp är tidsaspekten, dvs. att det kan vara svårt att hinna genomföra projekten inom utsatt tid från det att medlen beviljats och att projektägare kan sakna långsiktiga strukturer och finansiering för att ha möjlighet att fortsätta arbetet när projekttiden är slut, detta kan till exempel gälla ideella organisationer som har osäker finansiering för sin grundläggande verksamhet.

Synpunkter på regeringsuppdragets form

Arton länsstyrelser har beskrivit vad de anser om uppdragets form, det vill säga att projektmedel utlyses årligen. När det gäller de svar/kommentarer som är mer generella är det några länsstyrelser som tar upp att det är positivt med den flexibilitet som innebär att varje länsstyrelse kan avgöra hur den vill fördela medlen mellan utlysning av projektmedel och egeninitierade insatser. Andra generella kommentarer är dels att det vore positivt med ett mer sammanhållet uppdrag till länsstyrelserna, dels att uppdraget skulle vinna på att hanteras centralt (mer likriktade krav samt en rimligare arbetsbelastning och möjlighet att ha bättre kompetens i hanteringen av medlen) och att de olika länsstyrelserna då kunde komma med synpunkter på ansökningarna.

Hälften av länsstyrelserna har tagit upp att uppdragets utformning inte bidrar till ett långsiktigt arbete. Ett år uppges vara för kort tid för att de aktörer som beviljats medel ska kunna starta upp projekt, inklusive att bemanna dem, nå den målgrupp projekten är riktade till och genomföra dem. Några påpekar också att tiden är kort även för länsstyrelserna med ansökningsprocess, bedömning, handläggning och uppföljning och att den korta tidsperioden inte gynnar kontinuitet och långsiktigt förändringsarbete. Det tas också upp att för att främja att projekt ska kunna implementeras i ordinarie verksamheter skulle det behöva finnas möjligheter att söka medel för två-tre år i taget.

Möjligheter respektive svårigheter att bedöma resultat av projekt

Möjligheter

De relativt få länsstyrelser som svarat på frågan om möjligheter att bedöma resultat av projekt har tagit upp att detta kan underlättas om

- projekt fått medel under flera år och utvecklats
- projekt har tydliga och mätbara mål och har integrerats i ordinarie verksamhet
- projektet genomfört insatser i enlighet med ansökan

Man tillägger också att det finns större möjligheter att bedöma effekter för enskilda individer än resultat på strukturell nivå.

Svårigheter

Det som oftast tagits upp som en svårighet när det gäller att bedöma resultat av projekt är tidsaspekten, det vill säga att projekttiden är för kort för att kunna bedöma om/vad det blivit för resultat.

Några andra aspekter som nämnts är brist på tydliga och mätbara mål, att personalresurser inte räcker till för att kunna ha en nära och kontinuerlig kontakt med projektägarna, att de ekonomiska resurserna inte räcker till för att anlita forskare samt att själva projektformen innebär en risk för att det blir enstaka insatser som varken förankras eller implementeras.

En länsstyrelse har dock påpekat att även om projekt inte lyckas med de ambitioner de har så finns möjligheter att lära av erfarenheterna.

Möjligheter respektive svårigheter att bedöma resultat av egeninitierade insatser

Möjligheter

Flera länsstyrelser tar upp att möjligheterna att till exempel styra och följa upp de egeninitierade insatserna är bättre än när det gäller de externa projekten. Det som bland annat nämns i det sammanhanget är att det finns utarbetade rutiner och strukturer, en organisation att förankra insatserna i och att länsstyrelsens handläggare kan följa hela processen.

Ett par länsstyrelser nämner också specifikt att möjligheterna att följa upp och få återkoppling kring utbildningsinsatser genom utvärderingar och nätverksmöten kan ge

en bild av om något och i så fall vad som har förändrats och utvecklats efter denna typ av insatser.

En länsstyrelse gör bedömningen att det stöd och den kunskapsförmedling de kunnat bidra med till kommuner bidragit positivt när det gäller kommunernas arbete med att ta fram rutiner eller handlingsplaner för arbetet.

Svårigheter

De svårigheter som tas upp beträffande egeninitierade insatser är i viss mån de samma som när det gäller att bedöma resultat av projekt, till exempel att de ekonomiska resurserna inte räcker till för att anlita forskare, att tiden är för kort och att det är svårt att hitta övergripande och mätbara mål för insatserna.

Något annat som nämns är svårigheten att hitta rätt bedömningsverktyg för de olika insatser som görs. Det tas även upp att det är svårt att mäta effekter och resultat av just utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser, som en stor del av de egeninitierade insatserna utgörs av. Ett exempel som nämns är att utvärderingar ibland skickas ut efter så kort tid efter en sådan insats så att deltagarna inte kan ha hunnit testa/implementera den nya kunskapen i arbetet.

Ett par länsstyrelser kommenterar att kännedom om regionala behov kan styra de insatser som görs och en länsstyrelse att resultaten av en kartläggning de genomfört är en bra utgångspunkt för att fortsätta utveckla arbetet och kunna se vilka framsteg som sker.

Framgångsfaktorer för att projekt ska nå sina uppsatta mål

Den framgångsfaktor som flest länsstyrelser tar upp är förankring hos chefer, och en del tar även upp förankring hos politiker. Många länsstyrelser tar också upp vikten av det stöd – och den tid – som länsstyrelserna kan ge till projektägare. De kan till exempel ha en samordnande roll och/eller en handledande roll gentemot projekten. I några svar påpekas betydelsen av kontinuitet på länsstyrelserna vad gäller personal samt att resurser och tid är avsatta för att kunna ge stöd till projekt.

Andra framgångsfaktorer som nämns är bland annat att projektplanerna är väl genomarbetade, att det avsätts tillräckligt med tid och resurser, att insatserna är avgränsade och att projekten följs upp, att målen är realistiska samt att det finns planer och resurser för implementering i ordinarie verksamhet.

Samverkan lyfts upp av flera länsstyrelser, både vikten av samverkan mellan ideella organisationer och kommuner samt mellan olika ideella organisationer och att samverkan ska vara av god kvalitet.

Ytterligare faktorer som nämns är exempelvis engagemang, god kännedom om behov och förutsättningar, projektledarens kompetens samt tydlig struktur och tydligt ledarskap.

Det framkommer även från några länsstyrelser att det är viktigt att belysa att en ökad förståelse och kunskap ger en ökad medvetenhet även kring de brister som finns i rutiner eller förmåga som saknas i egna verksamheten. Detta kan leda till en förändring i arbetet. Det är nödvändigt att ökad kunskap också leder till en omsättning i praktiskt handlande. Här har chefer en viktig roll.

7. Kartläggningar av utsatthet

Beskrivning av de kartläggningar av utsatthet som har genomförts och resultaten av dem

Enstaka länsstyrelser har gjort kartläggningar under senare år. Det har varit lite olika inriktningar på dessa kartläggningar. Flertalet kartläggningar har berört socialtjänstens arbete inom området. Bland annat har det handlat om omfattning av ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck och personalens kompetens. Det har även genomförts enkätundersökningar till skolelever. Resultaten har visat på en stor förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck. Viktigt att belysa är att detta förekommer i de flesta kommuner och inte är ett problem endast för storstäderna. Kartläggningarna har varit ett viktigt underlag för planering och genomförande av insatser inom området.

Redovisning av planer på att genomföra kartläggningar samt när och hur

I den nationella strategin för att bekämpa mäns våld mot kvinnor⁷ framgår att en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck ska göras. Planeringen för detta pågår på Socialdepartementet. Det Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland, medverkar i detta arbete. Dessutom har Stockholm, Göteborg och Malmö beslutat att kartläggningar ska genomföras under 2017. Kommunerna samarbetar med varandra. Den nationella kartläggningen kommer att samordnas med kartläggningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Flertalet länsstyrelser avvaktar den nationella kartläggningen och de uppdrag som kommer att ingå gällande arbetet med den nationella strategin.

En tredjedel av länsstyrelserna planerar att göra någon form av kartläggning under år 2017. Bland annat görs i en länsstyrelse en kvalitativ kartläggning genom intervjuer med personal inom socialtjänsten. Kartläggningen ska fungera som underlag för länets fortsatta arbete inom området. En länsstyrelse genomför en kartläggning och förstudie gällande kompetens och metodstödsbehov inom berörda yrkesgrupper när det gäller arbetet mot könsstymning. En länsstyrelse samverkar med en kommun i arbetet med en kartläggning i kommunen. Den ska även belysa särskilda grupper utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. som t.ex. personer med intellektuell funktionsnedsättning.

---

⁷ Nationell strategi, kap. 5, i Skr. 2016/17:10

8. Chefer och politiker

Förankring hos chefer och/eller politiker på lokal nivå

De flesta länsstyrelser bedömer att arbetet i länet mot hedersrelaterat våld och förtryck delvis är förankrat hos chefer och/eller politiker på lokal nivå, det vill säga i vissa kommuner men inte i andra. Ett mindre antal länsstyrelser uppger mer generellt antingen att arbetet är bra förankrat eller att det är bristfälligt förankrat. Ett par länsstyrelser nämner att det är svårt att göra denna bedömning.

Flera länsstyrelser påpekar att det tycks finnas en ökad kunskap och medvetenhet om problematiken, att det finns önskemål om utbildning för målgruppen chefer och politiker samt att området blivit mer aktuellt eller att det finns ett större intresse för det.

Ytterligare kommentarer om förankring är att arbetet prioriteras jämförelsevis lågt, att det avsätts begränsade resurser samt att arbetet fortfarande drivs av "eldsjälar" och att det finns engagemang på handläggarnivå men inte förankring på högre nivå.

Intresse för området och goda erfarenheter av engagemang/ansvarstagande

Intresse för området

Två tredjedelar av länsstyrelserna uppger att de upplever att det finns intresse för frågorna hos chefer och politiker. Några uppger att det är särskilt stort i kommuner med ett stort/ökat flyktningmottagande och ett par att större kommuner tycks prioritera frågan mer än mindre kommuner. Ett par länsstyrelser har märkt ett ökande deltagande på utbildningar och en länsstyrelse kommenterar att intresset för utbildningar i dessa målgrupper är större än länsstyrelsens förmåga att tillgodose detta. Att det finns ett behov av större kunskap och kompetens tas också upp.

Andra länsstyrelser uppger att intresset är blandat eller att det delvis finns ett intresse. En länsstyrelse påpekar att intresset finns men att det återstår mycket att göra i fråga om att skapa förutsättningar för ett långsiktigt och kontinuerligt arbete.

Goda erfarenheter av engagemang/ansvarstagande

Fjorton länsstyrelser nämner exempel på chefers och/eller politikernas engagemang och ansvarstagande. Det som nämns är till exempel initiativ till utbildningar, satsningar på förebyggande arbete (ett par länsstyrelser nämner särskilt skolan när det gäller det förebyggande), att resurser har utökats, särskilda grupper bildats, beslut om att kartläggning ska genomföras och att en handlingsplan har tagits fram. Ett par länsstyrelser tar upp att de ser ett långsiktigt engagemang eller att det bedrivs ett aktivt utvecklingsarbete.

En länsstyrelse beskriver att en kommun där arbetet är väl förankrat hos politikerna har haft en positiv utveckling av arbetet och att detta har blivit en inspiration för andra kommuner i länet. Fyra länsstyrelser tar särskilt upp att det finns ett stort engagemang inom bland annat landstinget för arbetet mot könsstämpning av flickor och kvinnor.

Beskrivning av särskilda satsningar för att nå dessa målgrupper

Drygt hälften av länsstyrelserna har gjort särskilda satsningar för att nå målgrupperna chefer och politiker. Det har rört sig om bland annat kommunbesök, om information exempelvis till socialchefer, förvaltningschefer och inom ramen för olika nätverk och andra grupper samt utbildningsinsatser som varit särskilt riktade till dessa målgrupper. En länsstyrelse kommenterar att deltagandet var stort vid ett sådant utbildningstillfälle medan två länsstyrelser uppger att det var litet.

Svårigheter med att nå chefer och politiker

Två tredjedelar av länsstyrelserna tar upp att det finns svårigheter att nå målgrupperna chefer och politiker. De skäl som framför allt nämns i sammanhanget är tidsbrist och överbelastning och att vissa andra frågor är högre prioriterade. Att utnyttja befintliga kanaler och forum nämns som ett sätt att nå ut med information. En länsstyrelse kommenterar att det finns ett intresse bland chefer och politiker, men att svårigheten är att få intresset att leda till engagemang och reella prioriteringar.

9. Det fortsatta arbetet

Särskilt viktiga satsningar i fortsättningen för att utveckla arbetet

Flertalet länsstyrelser tar upp att en förankring och mandat på chefsnivå och politikernivå är nödvändigt för att förstärka och utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Inte minst för att säkerställa att de som arbetar med dessa ärenden på myndigheter har de resurser och stöd som krävs.

Det finns ett stort behov av fortsatta utbildningsinsatser för olika myndigheter för att utjämna de stora skillnader som finns i kunskaper mellan olika kommuner och verksamheter inom länen. Det är även viktigt att sprida kunskap om information som finns på Länsstyrelsen Östergötlands webbplats⁸ och nationella stödtelefon. Det är även nödvändigt att fortsätta att uppmärksamma kommunerna om vilka möjligheter till lättillgänglig kunskap som finns t.ex. via webbutbildningen.

Flera länsstyrelser tar upp vikten av att skapa kontinuitet, långsiktighet och god kvalitet kopplat till implementering. Implementering av kunskap och arbetsmetoder brister idag hos många kommuner.

En viktig aspekt är enligt flera länsstyrelser behovet av att integrera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i ordinarie strukturer, så att det inte blir projekt som ligger vid sidan av det ordinarie arbetet. Samordning och implementering är viktiga teman att ta upp med kommunerna. Det behövs även återkommande grundläggande utbildning gällande hedersrelaterat våld och förtryck eftersom personalomsättningen i kommunerna är stor.

Möjlighet till konkret konsultation i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck på länsnivå och på nationell nivå (nationella stödtelefonen) ser många länsstyrelser som viktiga aspekter. Detta behov har enligt flera länsstyrelser ökat på senare tid.

Några länsstyrelser betonar även vikten av en fortsatt spetskompetensutbildning för myndigheter. Några kommuner, andra myndigheter och län har mer erfarenhet av arbete inom området och skulle behöva stärkas ytterligare.

Länsstyrelserna nämner att det behövs ökad kunskap om särskilda områden som barnåktenskap, tvångsåktenskap och könsstympning.

Några länsstyrelser nämner ett behov av ökad kunskap hos domstolar och övriga rättsväsendet som polis och åklagare. Några länsstyrelser har ett bra och aktivt samarbete med polisen medan det i andra län saknas.

I länsstyrelsernas svar på enkäten framkommer även behov av att utbilda till exempel delvis nya grupper som personal på Hem för vård eller boende (HVB) för ensamkommande barn, personal på asylboenden, personal inom Svenska för invandrare (Sfi) samt gode män. Insatser riktade mot personal som möter målgruppen nyanlända barn och ungdomar, inklusive ensamkommande barn, måste ske utifrån ett helhetsperspektiv gällande jämställdhet, maskulinitet och våldsförebyggande arbete.

---

⁸ www.hedersfortryck.se

Hälso- och sjukvården och skolan är två viktiga aktörer som enligt flera länsstyrelser behöver utveckla sitt arbete inom området. I en del län finns en aktiv samverkan och samarbete med hälso- och sjukvården medan det är bristfälligt i vissa län.

Flera länsstyrelser anser att det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, bland annat inom förskola, skola och socialtjänst behöver utvecklas och intensifieras, även som en del av länsstyrelsernas övergripande arbete kring maskulinitet och våldsprevention. Främst är det enligt länsstyrelserna viktigt att fortsatt arbeta med att öka kunskapen och kompetensen i alla de verksamheter som möter barn, unga och vuxna som är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Här är det viktigt med olika nivåer av kunskap. Exempelvis skola samt hälso- och sjukvård, som har ett ansvar att upptäcka våld, behöver en grundläggande kunskap baserad på barnets rättigheter och mänskliga rättigheter. Socialtjänst behöver däremot en mer fördjupad kunskap (och ibland även en spetskunskap) då de har ett mer omfattande ansvar för att stoppa våldet och ge stöd till utsatta. Socialtjänsten behöver även kompetens att omsätta denna kunskap i praktisk agerande och genomförande av insatser. Det är även viktigt med en bred kunskap som omfattar alla typer av utsatthet när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck, exempelvis könsstymning samt barnäktenskap och tvångsäktenskap. Fokus måste också riktas mot alla gruppers utsatthet (barn, unga, vuxna, pojkar/män, hbtq-personer). Inte minst viktigt är att utveckla arbetet mot pojkar och män, som ofta är både offer och förövare i en hederskontext.

Önskemål, förhoppningar och farhågor om uppdraget skulle förlängas

Samtliga länsstyrelser tar upp vikten av fortsatta långsiktiga och samordnade insatser inom området. Länsstyrelserna har förhoppningar om ett långsiktigt uppdrag som ger förutsättningar för strategiskt arbete och stabil samverkan över tid. Länsstyrelserna påpekar också vikten av att satsningarna som görs inom den nationella strategin och området hedersrelaterat våld och förtryck inbegriper tillräckliga ekonomiska förutsättningar. Farhågor inför framtiden är enligt flera länsstyrelser att uppdragen ska minskas, eller inte ges tillräckliga ekonomiska medel. Flera länsstyrelser tror att det skulle bli förödande för utvecklingen i länen. Utan tillräckliga resurser riskerar utvecklingen att avstanna eller raseras.

Länsstyrelsen har under många år kunnat profilera sig som en viktig aktör i länet inom kunskapsområdet. Flertalet länsstyrelser anser att uppdragen och utvecklingsmedlen har betytt mycket för att få ut kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck i hela landet. Några länsstyrelser nämner vikten av att arbetet kombineras med andra områden på länsstyrelserna och blir en del av både integration men också folkhälsa. Problematiken ökar i samhället och därför är det viktigt att uppdraget fortsätter men inkluderar fler delar av länsstyrelsernas uppdrag, det är inte bara ett uppdrag för dem som arbetar med våldsuppdraget utan även för andra.

Några länsstyrelser nämner att det finns fortsatt stort behov av att arbeta med dessa frågor specifikt genom metodutveckling, kompetensutveckling och utvecklingsmedel för myndigheter, kommuner, organisationer m.fl. Fortsatt behov finns även av att stödja kommuner och idéburna organisationer i att kunna utveckla nya insatser som förhindrar att unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Några länsstyrelser tar upp vikten av att stödja dem som redan är utsatta och att dessa insatser implementeras i ordinarie verksamhet.

Många länsstyrelser påpekar att det finns mycket kvar att göra i länen, det finns utmaningar med till exempel många små kommuner med små resurser som har behov av stöd och hjälp i arbetet med att möta utsatta.

Det finns sedan länge regionala utarbetade strukturer och samverkansgrupper som är ett bra stöd, men det är också en klar framgång för arbetet i länen att det finns nationellt stöd på Länsstyrelsen Östergötland med spetskompetens inom området hedersrelaterat våld och förtryck. Flera länsstyrelser nämner att det är positivt när en länsstyrelse (Östergötland) har ett nationellt uppdrag kring dessa specifika frågor. Detta förenklar enhetlighet och spridningen av material och kunskap inom området. Det blir ofta en bra förankring mellan nationell, regional och lokal nivå.

10. Beskrivning av projekt

Samtliga länsstyrelser har fått en förfrågan om att lämna förslag på projekt som skulle kunna beskrivas närmare i denna rapport.⁹ Tolv länsstyrelser lämnade förslag på ett tjugotal projekt.

Frågan om förslag gällde två typer av projekt. Den första typen handlade om projekt som fått medel i ett eller flera år. De skulle gärna ha implementerats i ordinarie verksamhet/arbete och antingen vara utvärderade eller uppföljda med bra resultat eller så skulle länsstyrelsen ha bedömt/ha en uppfattning om att det hade lett till någon form av positivt resultat eller annars var intressant. Den andra typen av projekt som det frågades efter var nya projekt som fått medel 2016 och som länsstyrelserna såg som särskilt intressanta eller lovande.

Exempel på projekt som beviljats medel i ett eller flera år

Länsstyrelsen Halland

ABF SydHalland har under ett antal år beviljats medel från Länsstyrelsen i Hallands län för att utveckla sitt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. I projektet har ett antal kulturdiplomater från målgruppen utbildats. Arbets sättet har fortsatt utvecklings och har spridits till kommuner i Skåne och Västra Götalands län¹⁰. Samlingsnamnet för denna arbetsmetod är numera *Bygga Broar*. Pedagoger i förskolan och skolan har utbildats i denna värdegrundsmodell för att kunna användas i samtal med föräldrar.

Ett bildmaterial kring frågor om värdegrund, mänskliga rättigheter, rätten att få välja vem man vill gifta sig med och könsstämpling har utvecklats och använts.

Länsstyrelsen Jönköping

Vetlanda kommun har beviljats medel till projekt som rör hedersrelaterat våld och förtryck generellt. År 2013 beviljades medel för kompetensutveckling riktad till tjänstemän inom socialtjänst och skola samt för att utarbeta rutiner för samverkan mellan skola och socialtjänst. År 2015 beviljades medel som en fortsättning på det tidigare projektet för att bland annat genomföra kompetensutveckling och för att sprida och implementera de rutiner som tagits fram och fastställts.

Länsstyrelsen Kalmar

Stagneliusskolan, en gymnasieskola i Kalmar, har beviljats medel under flera år för arbete med problematiken ”Gift mot sin vilja”. Till exempel har skolan vid flera tillfällen gjort det möjligt för elever i flera årskurser att möta och lyssna till Arkan Asaad som föreläser om tvångsäktenskap. Det pågår också ett arbete med att få till stånd en överenskommelse mellan bland annat skola, socialtjänst, polis och landsting i frågor som rör könsstämpling och att bli gift mot sin vilja.

Länsstyrelsen Kronoberg

Medel har beviljats två gånger till utbildning för samtalsledare inom metoden ”Min bror” som är en del i projektet ”Fotboll for life”. Gruppsamtalskonceptet riktar sig till pojkar i åldern 10-18 år och bygger på olika teman som berör bland annat familj, könsroller, identitet, kamratskap och självbild. Nu har en skola tagit in det som en del i

⁹ Länsstyrelsen Östergötland föreslog både regionala och nationella projekt.

¹⁰ Länsstyrelsen Västra Götaland lyfte också projektet *Bygga Broar* som ett exempel på ett projekt som getts medel under flera år och som implementerats i ordinarie verksamheter.

undervisningen och elevhälsan på samma skola planerar att utveckla konceptet ytterligare.

Länsstyrelsen Skåne

Rädda Barnens projekt/koncept "Det handlar om kärlek" har beviljats medel. I Landskrona har kommunen tagit över ansvaret för samverkansgruppen och implementerat det i organisationen. De bedriver nu arbetet själva, med lite stöd från Rädda Barnen gällande bland annat kompetensutveckling. Projektet utgör en viktig plattform för samverkan både mellan kommun och ideella organisationer och mellan olika ideella organisationer.

Länsstyrelsen Uppsala

Ronjaprojektet drevs från början i projektform av TRIS (Tjejers rätt i samhället) och är idag en förening: Ronja Fotbollsklubb. Medel beviljades till Ronjaprojektet under flera år och 2016 beviljades medel till Ronja FK:s sommarfotbollsskola. Inom Ronjaprojektet erbjöds simskola, bollsporter och föreläsningar kring hälsa och kost till flickor i åldrarna 13-20 med fokus på ett ökat självförtroende, fysisk aktivitet och hälsa. Ronja FK erbjuder en fotbollsskola som både fokuserar på fotbollsträning och värderingsövningar i syfte att stärka de deltagande flickornas självkänsla, självförtroende och självständighet.

Länsstyrelsen Värmland

Selmagruppen har under några år beviljats medel till gruppverksamhet för invandrade kvinnor för att motverka att bli gift mot sin vilja, studiebesök och föreläsningar (som även varit öppna för allmänheten). Ett stort nätverk och kontaktytor har skapats. Projektet är inte uppföljt eller utvärderat.

Länsstyrelsen Västerbotten

Svenska barnmorskeförbundet har i två år beviljats medel för ett projekt. År 2011 beviljades medel för projektet "Hur ser unga kvinnor och män uppväxta i hederskultur på heder, mödom och oskuld?" och 2016 beviljades medel på nytt för att "undersöka unga mäns uppfattningar och erfarenheter av "mödomshinnan", sexualitet, samt att belysa hur motstånd mot oskuldskrav, mödomshinneoperationer och hedersrelaterat våld och förtryck kan skapas."

Länsstyrelsen Östergötland - regionala medel

Mognad & livsutrymme är ett stödmaterial för hur grundskolan, som når alla barn, kan arbeta främjande och förebyggande för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och främja jämställdhet. Arbetetsättet utgår från att ge kunskap, skapa dialog, diskussion och reflektion. Att stärka och ge blivande tonåringar verktyg som kan främja mobiliseringen av resurser och skapa förutsättningar och möjligheter för framtida val i livet. Stödmaterialen har sin bakgrund i ett regionalt projekt som Länsstyrelsen Östergötland beviljade 2011. Projektet genomfördes i samverkan mellan Ungdomsmottagningen och elevhälsan. Länsstyrelsen initierade sedan en utvecklingsinsats som skedde i tre steg och pågick från hösten 2012 fram till våren 2015: Steg 1 handlade om att dokumentera metoden och erfarenheterna av projektet. Steg 2 och 3 handlade om att utveckla stödmaterialen under tiden det testades och implementerades på två mellanstadieskolor i Linköping.

Länsstyrelsen Östergötland - nationella medel

Rädda Barnens projekt *Det handlar om kärlek!* är en samverkansmodell som funnits under flera år och som i nuläget är verksam i ca 50 kommuner. Rädda Barnens aktuella projekt syftar till en gemensam samordning av länen Östergötland, Västmanland och

Södermanland. För att genomföra detta ska organisationen anställa en projektledare för att kunna stödja och vägleda samverkansgrupperna så att de kan etablera och utveckla *Det handlar om kärlek* och samverkansmodellen. Planen är att fortsättningsvis inkorporera insatser för motverkande av könsstämpning i modellen och att höja kunskapsnivån kring detta i samverkansgrupperna. Likaså arbetet med pojkars dubbla roller som både offer och förövare. Organisationen ser även ett behov av att stödja och bedriva påverkansarbete regionalt/lokalt där *Det handlar om kärlek* och det förebyggande arbetet behöver kopplas ihop med kommunens handlingsplaner för att den utsatta ska kunna få hjälp och stöd. Projektledaren kommer även att arbeta för att förankra modellen långsiktigt i kommunerna.

Exempel på nya projekt som fått medel 2016

Länsstyrelsen Blekinge

Kunskapsförvaltningen i Karlskrona kommun har beviljats medel för ett projekt under ett år som är riktat mot somaliska elever i gymnasieskola och även föräldrar till viss del. I projektet ingår information om könsstämpning, aktiviteter för flickgrupper och pojkgrupper för att påverka attityder och värderingar, medvetandegörande om yttrandefrihet, religionsfrihet, mänskliga rättigheter, jämställdhet och jämlikhet samt normer i det svenska samhället. Det ingår föreläsningar och gruppverksamhet där föräldrarna är välkomna att delta.

Länsstyrelsen Skåne

Malmö stad har beviljats medel till *Resursteam Heder* (som ska kopplas till Boende Heder). Resursteamet ska kunna ge stöd till yrkesverksamma i samtliga stadsområden i Malmö stad med kunskap, metodstöd och riskbedömningar i HRV-ärenden. I projektet ingår också visst uppsökande arbete. Det kan svara mot ett behov av att sprida den spetskompetens som finns inom Boende Heder och den sociala resursförvaltningen till övriga stadsområden och kan också bidra till att begränsa negativa effekter av stor personalomsättning bland socialsekreterare.

Länsstyrelsen Värmland

Brottsofferjouren Värmland, som har god kunskap om hedersrelaterat våld, har beviljats medel för ett pilotprojekt som handlar om att planera och genomföra stödgrupper för unga kvinnor som har varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Stödgrupperna ska bestå av ideellt verksamma som kan ge stöd och en möjlighet att ingå i en gemenskap utöver familj och släkt. Det är ett länsövergripande projekt.

Länsstyrelsen Västerbotten

Skellefteå kommun har sökt medel för att kunna genomföra föräldrautbildning samt för ett samarbete med *Machofabriken*. Målgruppen för föräldrautbildningen är familjer med invandrarbakgrund och syftet är bland annat att stärka dem i sitt föräldraskap och att deras kunskap om samhället ska öka. Målgruppen för projektet med *Machofabriken* är ensamkommande och nyanlända ungdomar 16-18 år och är inriktat på värderingar och information om könsroller, genus och maskulinitet.

Länsstyrelsen Västernorrland

Medel har beviljats till ett kommuninitierat projekt som bland annat omfattar att samhällskommunikatörer ska ta upp mänskliga rättigheter, sexuell hälsa m.m. samt utbildning av personal inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, skolan m.m. om könsstämpning och dess konsekvenser, med syfte att utveckla samverkan till stöd för utsatta. Arbetet ska inledas med en förstudie som omfattar en kartläggning av behov av

informations-, utbildnings- och dialoginsatser om könsstämpning av flickor och kvinnor, en nulägesanalys av relaterat pågående arbete/projekt inom området i länet och förankringsarbete för att involvera länets sju kommuner. Förhoppningen är att förstudiens resultat ska mynna ut i ett längre länsövergripande projekt.

Länsstyrelsen Östergötland - nationella medel

Kvinnors Nätverk har beviljats medel till ett projekt om flickors och kvinnors situation och utsatthet på asylboenden. De flickor och unga kvinnor som kommer till Sverige riskerar både att utsättas för rasism och sexism från majoritetssamhället och för begränsningar, kontroll och kränkningar utifrån traditionella värderingar om t.ex. könsroller, kropp, sexualitet och relationer från den egna gruppen/kollektivet. Nyligen har lyfts flera exempel på hur kvinnor och flickor utsätts för övergrepp och kränkningar på vissa asylboenden, från andra på boendet, dessutom utan att personalen reagerar eller agerar. Det övergripande målet med projektet är att utveckla ett underlag/material för att arbeta med asylsökande flickor och unga kvinnor i frågor om rättigheter, heder och könsnormer för att öka kunskapen och ändra attityder och på så sätt öka målgruppens livsutrymme och förebygga och minska förekomsten av hedersrelaterat förtryck samt våld och tvångsäktenskap.

11. Avslutande reflektioner och förslag

Detta kapitel innehåller reflektioner och utvecklingsområden utifrån länsstyrelsernas svar på enkäten och från pågående arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Kapitlet innehåller även förslag på fortsatta satsningar inom området.

Länsstyrelserna bedriver arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck på regional nivå sedan år 2004. Länsstyrelsen Östergötland har även nationella uppdrag inom området sedan år 2005.

Samtliga länsstyrelser har således lång erfarenhet av att arbeta med utbildningsinsatser, stöd till myndigheter, utvecklingsmedel med mera i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och andra områden som jämställdhet, mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer m.m.

Länsstyrelserna har kompetens och mandat inom området och är en väl känd myndighet. Sammantaget har detta medfört att länsstyrelserna har haft en stor möjlighet att nå ut i de olika länen och till olika verksamheter i kommuner, skolan med flera och till idéburna organisationer. Länsstyrelserna har kontinuerligt samlat berörda aktörer och skapat goda förutsättningar för kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte inom det egna länet, men också mellan länen i de fall då flera länsstyrelser samverkat för att genomföra större insatser.

Länsstyrelserna har god kännedom om hur arbetet bedrivs i länet och vilka kunskapsbehov som finns. Detta har medfört att utbildningsinsatser kunnat utformas och anpassats i förhållande till de specifika behov och brister som finns i det egna länet. Länsstyrelsernas kostnadsfria utbildningstillfällen har varit viktiga för att sprida kunskap till fler, särskilt för små kommuner och verksamheter som annars kanske inte skulle ha råd att utbilda personalen. Utbildningsinsatserna är ofta mycket efterfrågade och välbesökta.

Flera länsstyrelser anser att en positiv utveckling skett av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. De satsningar i arbetet som gjorts under åren har medfört att kunskapen har ökat i många kommuner, myndigheter och verksamheter. Länsstyrelsernas samordnade utbildningstillfällen riktas ofta till flera kommuner, myndigheter, verksamheter och organisationer och har fört med sig att kunskapsnivån i länen blivit mer enhetlig. Trots detta menar länsstyrelserna att det fortfarande finns stora skillnader i kunskap m.m. mellan kommuner och verksamheter inom det egna länet. Ett av problemen är den stora personalomsättningen inom främst kommunernas socialtjänst. Andra orsaker till skillnader kan vara bristande prioritering från chefer och politiker när det gäller resurser eller brister i att implementera kunskap och rutiner i praktiska arbetet inom myndigheter.

Länsstyrelsernas samarbete och samverkan över respektive läns gränser har ökat och stärkts succesivt under de senaste åren. Samarbetet med olika nationella myndigheter som till exempel Socialstyrelsen och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) samt andra aktörer har också förbättrats under de senaste åren.

Länsstyrelserna vill lyfta fram nedanstående utvecklingsområden och förslag för det fortsatta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstymning av flickor och kvinnor.

Länsstyrelserna ser det som nödvändigt att mer långsiktiga satsningar utvecklas både när det gäller länsstyrelsernas arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt andra uppdrag inom området jämställdhet och mäns våld mot kvinnor. För att detta ska kunna ske måste adekvata resurser avsättas. Långsiktiga satsningar och strukturerat arbete över tid är en nödvändighet för att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas och bli mer likvärdigt i olika myndigheter, t.ex. kommunernas socialtjänst, skola och i landets alla län.

Det faktum att utvecklingsmedel bara beviljas för ett år försvårar långsiktigt arbete och implementering i ordinarie verksamhet för såväl idéburna organisationer som kommuner och andra myndigheter, vilket har påtalats återkommande i rapporter till regeringen. Kommuner försöker implementera arbetet och kunskaper i hög grad i ordinarie verksamhet, men arbetet sker stegvis under ett antal år med utvecklingsmedel. Länsstyrelserna anser det positivt att utvecklingsmedlen inte är för riktade och styrda utan att länsstyrelserna kan bedöma och besluta utifrån de olika behov som finns i länen. Detta eftersom behoven och kunskaperna kan variera mellan länen.

Länsstyrelserna är mycket positivt inställda till den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor som även omfattar arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som gäller från och med den 1 januari 2017. En nationell strategi kan ytterligare stärka arbetet och främja samordningen mellan myndigheter och bidra till ett långsiktigt och strukturerat arbete samt uppföljning på såväl nationell nivå som på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen är i den nationella strategin utpekade som en betydelsefull och viktig regional aktör. Inte minst har länsstyrelserna en viktig roll när det gäller att förankra delar av den nationella strategin från nationell nivå, via regional nivå och ner till lokal nivå. Det är ett mycket viktigt arbete för att strategin ska kunna nå ut och få genomslag i praktiken. Länsstyrelserna anser dock att förutsättningen för att den nationella strategin ska få effekt är att länsstyrelserna erhåller tillräckliga medel och resurser för att fortsätta bedriva och utöka det arbete som länsstyrelserna bedrivit inom hela området mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelserna menar vidare att kunskap hos yrkesverksamma är en förutsättning för att hedersrelaterat våld och förtryck ska synliggöras, förebyggas och för att de som är utsatta ska få det stöd och det skydd som de behöver. Hedersrelaterat våld och förtryck handlar ofta om kriminella handlingar. Det är därför också nödvändigt att rättsväsendets arbete utvecklas och stärks så att personer som begår brott utreds, åtalas och döms. Rättsväsendet är enligt länsstyrelserna en viktig aktör när det gäller fortsatta kompetensutvecklings- och utbildningsinsatser.

När det gäller utbildningsinsatserna behövs vidare både fortsatt kontinuerlig grundkunskap men också spetskompetensutbildning anpassad efter särskilda yrkesgrupper. Det finns även, menar länsstyrelserna, behov av att utveckla arbetet för att nå ut till chefer och politiker på kommunal nivå – som kan främja att det tas ansvar för att utveckla det lokala arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet riktat till politiker och chefer har förbättrats under senare år, men är fortsatt ett viktigt utvecklingsområde. Om chefer och politiker tar ansvar för detta område, tillsätter resurser etc. ökar också kvaliteten i myndigheternas arbete.

Flera länsstyrelser tar upp att det under senaste åren skett en positiv utveckling när det gäller kunskapsnivån i flera kommuner och myndigheter. Men som nämnts tidigare är det skillnader inom området i olika kommuner. Samtliga länsstyrelser har även

särskilda regionala nätverk för att stärka arbetet inom hela området mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta har bidragit till en positiv utveckling och stärkt arbetet inom flera län. Länsstyrelserna tar även upp behov av utbildning och kunskap kring barnäktenskap och tvångsäktenskap samt förebyggande arbete.

Områden som länsstyrelserna anser är i behov av fler satsningar är till exempel ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck inom skola, förskola, hälso- och sjukvård, på Hem för vård eller boende (HVB), för ensamkommande barn, gode män, asylboenden och inom Svenska för invandrare (Sfi). Hbtq-personers utsatthet är också ett område som behöver belysas mer.

Länsstyrelsernas samlade bedömning är att det behövs fortsatta uppdrag och riktade satsningar för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Grundläggande kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck, lagstiftning och mänskliga rättigheter är en förutsättning för ett lyckat och kvalitativt arbete inom området. En annan förutsättning är en fungerande och konkret samverkan. Det finns goda exempel på samverkan inom ramen för flera av länsstyrelsernas uppdrag, och det är viktigt att samverkan fortsätter att utvecklas mellan till exempel länsstyrelserna, mellan nationella myndigheter samt mellan myndigheter och idéburna organisationer.

Arbetet med att sprida kunskap om nytt material m.m. har förbättrats under senare år. Goda exempel finns i form av samverkan mellan Länsstyrelsen Östergötland och övriga Länsstyrelser, i kompetensstödet samt i arbetet med webbutbildning mellan Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Socialstyrelsen och länsstyrelserna. En grundläggande webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck har även tagits fram av Länsstyrelsen Östergötland i samarbete med Migrationsverket.

Länsstyrelserna påpekar även att det förebyggande arbetet samt arbetet med våldsprevention för målgruppen med pojkar och män är ytterligare exempel på framtida behov av satsningar. Dessutom behöver arbetet integreras i ordinarie verksamheter i större utsträckning.

För att kunna uppnå delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, är ett utvecklingsområde att än mer arbeta förebyggande så att det leder till minskad förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck. Detta måste ske via tillförande av nya resurser. Det finns flera exempel på förebyggande projekt som beviljats medel av länsstyrelserna. Det är viktigt att de metoder som visar sig vara framgångsrika och positiva sprids till alla länsstyrelser och vidare till kommunerna så att det blir ett enhetligt arbete över landet. Länsstyrelserna menar att det finns behov av att forskning och utvärdering genomförs av arbetssätt och metoder.

Förslag

- Länsstyrelserna ser fortsatt behov av uppdrag som främjar långsiktighet, kontinuitet och kvalitet i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdragen ska genomföras i enlighet med den nationella strategin.
- Länsstyrelserna anser det nödvändigt att det avsätts adekvata resurser och medel för att ett sådant arbete ska kunna bedrivas.
- Utformningen och fördelningen av utvecklingsmedlen bör ses över liksom även långsiktigheten, de är idag endast ettåriga. Länsstyrelserna anser att en förutsättning för att bedriva ett långsiktigt arbete är att regeringen ger ett samlat flerårigt uppdrag inom området, inklusive resurser för hela den tiden istället för ettåriga uppdrag.

Referenser

S2015/07973/RS

Dir.2016:108

Länsstyrelsen Östergötland (2016) Att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
Slutredovisning av länsstyrelsernas uppdrag att främja och lämna stöd till insatser.

Nationell strategi, Kap 5, i Skr. 2016/17:10

Regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en
jämställd framtid

Bilagor

Bilaga 1. Enkät till länsstyrelserna

Enkät till länsstyrelserna

(Inom ramen för uppdraget att ”Främja och lämna stöd till insatser för att motverka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck”)

Enkäten är besvarad av (ange namn och kontaktuppgifter samt vilken länsstyrelse):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Organisation, personal och kompetens

1. Beskriv exempel på strukturer på regional och lokal nivå i länet som exempelvis nätverk och resursteam samt vad dessa syftar till.

- **Regional nivå:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

- **Lokal nivå:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

2. Har länsstyrelsen en egen struktur för att följa upp projekt som beviljas medel?

- Ja. På vilket sätt görs sådan uppföljning?:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

- Nej**

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

3. Har länsstyrelsen en egen struktur för att följa upp egeninitierade insatser?

- Ja. På vilket sätt görs sådan uppföljning?:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

- Nej**

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

4. Har länsstyrelsen tillräckligt med resurser (personella och ekonomiska resurser) för att genomföra detta uppdrag?

Ja

Nej

Hur mycket resurser är det avsatt för uppdraget år 2016?

- **Personella resurser/antal tjänster (antal heltid/halvtid/deltid i procent):**

Klicka eller tryck här för att ange text.

- **Ekonomiska resurser:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

5. Finns det inom länsstyrelsen behov av ytterligare kunskap inom området hedersrelaterat våld och förtryck för att genomföra uppdraget?

Ja. Vilken typ av kunskap skulle behövas?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Nej

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Ekonomi (frågorna avser 2016)

6. Vilken summa har ni tilldelats för att genomföra uppdraget?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

7. Hur stor summa har utlysts till projekt under 2016?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

8. Hur stor summa har beviljats till projekt?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

9. Hur stor summa har avsatts för egeninitierade insatser?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

10. Om medel inte utlysts utan enbart avsatts för egeninitierade insatser – vad är skälet/skälerna till det?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Om projekt

11. Hur bedömer länsstyrelsen vilka projekt som ska tilldelas medel?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

12. Finns det tillräckligt tydliga riktlinjer eller dylikt (från departementet, internt inom länsstyrelsen etc) som stöd för vilka projekt som beviljas medel?

Ja

Nej

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

13. Behövs andra eller tydligare riktlinjer?

Ja

Nej

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

14. Hur går handläggningen till? Beskriv vem/vilka som gör bedömningarna, vem som fattar beslut etc:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

15. Hur många projekt ansökte om 2016 års medel?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

16. Hur många projekt beviljades medel år 2016?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

17. Vilka myndigheter/verksamheter etc. är det framför allt som har beviljats medel till projekt?

- Socialtjänst
- Skola
- Rättsväsendet
- Ideella organisationer
- Övriga:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

18. Vilka målgrupper är projekten framför allt ytterst riktade till (dvs. vilka grupper är det som ska få stöd, kunskap etc.)?

- Utsatta barn och unga
- Utsatta HBTQ-personer

Yrkesverksamma inom

Socialtjänst

Skola

Övrigt:

Annan/andra målgrupper, ange vilken/vilka:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

19. Vad har projekten framför allt varit inriktade på (t.ex. kunskapshöjande insatser, förebyggande åtgärder, stödjande insatser)?

Kunskapshöjande insatser

Förebyggande åtgärder

Stödjande insatser (till utsatta)

Övrigt:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

20. I hur många av projekten finns planer på implementering i ordinarie verksamhet?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Om egeninitierade insatser

21. Om medel har satsats på egeninitierade utbildningsinsatser:

- Antal utbildningstillfällen/konferenser totalt:

Klicka eller tryck här för att ange text.

- Ange vilka målgrupper de varit riktade mot

Socialtjänst

- Skola
- Rättsväsendet
- Chefer och politiker
- Ideella organisationer
- Övriga:

Klicka eller tryck här för att ange text.

- **Temat**

- Lagstiftningen om äktenskapstvång
- Könstymning av flickor och kvinnor
- ”Grundutbildning” om hedersrelaterat våld och förtryck
- Övriga:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

22. Beskriv ev. andra egeninitierade insatser (t.ex. om medel använts till löner):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Bedömning av resultat/kvalitet i projekt och egna insatser under 2014 och 2015

23. Om möjligt: ange hur många projekt som implementerats av de som fått medel under 2014 och 2015:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

24. Om några projekt har följts upp eller utvärderats: ange vad projektet/-en syftade till och sammanfatta kort resultaten av uppföljningen/utvärderingen (bifoga ev. uppföljning/utvärdering):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

25. Beskriv om det finns sådant som inte har fungerat när det gäller projekt ni har beviljat medel:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

26. Vad anser ni om detta uppdrags form: dvs. årsvis utlysning av medel för projektverksamhet?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

27. Hur ser ni på möjligheter respektive svårigheter att bedöma resultat av:

- **Projekt?:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

- **Egeninitierade insatser?:**

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

28. Om möjligt: beskriv vad ni uppfattar som framgångsfaktorer för att ett projekt ska uppfylla de uppsatta målen för projektet:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Kartläggning

29. Har det gjorts någon kartläggning av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck i länet/delar av länet?

Ja, beskriv kort tillvägagångssätt och huvudsakliga resultat (bifoga ev. rapport):

Klicka eller tryck här för att ange text.

Nej

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

30. Finns det planer på att göra en kartläggning av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck i länet/delar av länet?

Ja, beskriv kort när och hur den ska genomföras:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Nej, eftersom det redan gjorts en kartläggning under de tre senaste åren.

Nej

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Chefer och politiker

31. Är er bedömning att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i länet är förankrat hos chefer och/eller politiker på lokal nivå?

Eftersom det kan se olika ut i olika kommuner i ett län och eftersom arbetet kan vara förankrat hos antingen chefer eller hos politiker eller i båda grupperna så är detta en helt öppen fråga utan fasta svarsalternativ. Om möjligt – ge en övergripande bild av hur ni uppfattar att detta ser ut i era respektive län:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

32. Upplever ni att det finns ett intresse bland chefer och/eller politiker för frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck?

Eftersom det kan se olika ut i olika kommuner i ett län och eftersom det kan finnas intresse hos antingen chefer eller hos politiker eller i båda grupperna så är detta en helt öppen fråga utan fasta svarsalternativ. Om möjligt – ge en övergripande bild av hur ni uppfattar att detta ser ut i era respektive län:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

33. Om ni gjort någon särskild satsning för att nå chefer och/eller politiker, beskriv kort denna:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

34. Om ni har goda erfarenheter av engagemang/ansvarstagande hos chefer och/eller politiker, beskriv exempel på detta:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

35. Om ni har upplevt svårigheter att nå denna målgrupp/få dem intresserade: beskriv detta:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

I fortsättningen

36. Vad ser ni som särskilt viktigt att satsa på i fortsättningen för att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (som t.ex. ökad kunskap inom någon viss yrkesgrupp, utbildning om ett specifikt område, ökad förankring hos chefer och/eller politiker)?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

37. Hur ser ni på ett eventuellt förlängt uppdrag även nästa år (önskemål, förhoppningar, farhågor)?:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuell kommentar:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Eventuella ytterligare kommentarer:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Bilaga 2. Ekonomiska redovisningar från länsstyrelserna

Tabell.

Län	Anvisade medel	Administrativa kostnader			Projekt		Återstår
		Personal	Eget arr.	Övrigt	Myndigheter	Organisationer	
Blekinge	200 000			6 000			194 000
Dalarna	550 000	27 500	94 500		128 000	300 000	0
Gotland	70 000	1 285	26 092	29 787	0	0	12 836
Gävleborg	700 000	180 051	220 817	9 376	300 000	-58 500	48 256
Halland	260 000	0	0	0	126 000	134 000	0
Jämtland	260 000	182 649	78 420				-1 069
Jönköping	550 000	489 699	126 616	11 976			-78 921
Kalmar	350 000	0	93 541	5 959	205 000	45 500	0
Kronoberg	145 000	8 256	136 744				0
Norrbottn	670 000	230 757	193 086		150 000	15 642	80 515 41 605 ¹¹
Skåne	4 550 000	227 500	102 500	0	1 870 000	2 350 000	0
Stockholm	6 750 000	3 277 707	3 472 292				
Södermanland	700 000	71 597	31 979	26 491			569 933
Uppsala	610 000	0	0	0	0	609 250	750
Värmland	700 000	35 000	53 200		454 000	157 800	0
Västerbotten	610 000	148 679	138 276	65 497	50 000	165 100	42 447
Västernorrland	410 000	75 430	132 265	23 230	180 000		-925
Västmanland	700 000	0	154 404	35 000	350 094	551 212	0
Västra Götaland	2 040 000	1 147 877	785 314	9 058			97 751
Örebro	700 000		330 154		211 000	24 000	134 846
Östergötland (regionalt)	1 200 000	286 804	147 483	166 672		600 000	-959
Östergötland (nationellt)	7 275 000	2 350 145	1 064 563	1 363 084		2 497 606	-398

¹¹ Länsstyrelsen Norrbotten redovisade även följande för 2015: anvisade medel 209 224 kr, projektstöd (till myndigheter och organisationer): 248 134 kr, återstår: -38 910 kr, med kommentaren ” Utbetalda medel från ingående balans från 2015 beror på att beslut om projektmedel är taget under 2015 men inte utbetalda förrän 2016. Kvarvarande medel beror på att en ansökan om projektmedel ej kunde utbetalas.

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen Östergötland

POSTADRESS 581 86 Linköping BESÖKSADRESS Östgötagatan 3

TELEFON 010-223 50 00 TELEFAX 013 - 10 13 81

LÄNSSTYRELSEN

ÖSTERGÖTLAND